

Dil Meselesi

Ozmir'de

"Ozmir" namında ne_r olunan yeni ve güzel gazetenin bir nüshasında
"umûm-1 üdebâmıza bir ihtar" ser-levhasıyla bir bent
okuduk.

"Türk,

'Arap, 'Acem lisân-1 edebîlerinin hey'et-i mecmu'asından mürekkep enmüzec-i
bedî" olan Osmanlı lisânının kışm-1 edebîsini nazar-1 tedkîkten
geçirecek olur isek en evvel nazar-1 dikkatimizi -tenâfür- bahsi celp
eder ki o bahisde de üdebâmızın isti'mâllerini _iddetle men' etmekte
oldukları "istasyon, konsültasyon, sikovastra, kart dö vizit,
vapur, _imendöfer, kongre, konferans" gibi so uk ve mütenâfir
kelimeler; görür ve _u hâlin gitgide tekessür ederek lisânımızın
teferrukuna bâ'is olacağını anlarız. Dünyâda insanlar her türlü
menâfi'ine mâni' olan _ey'i ne_'et-i lisân maddesinden 'ibaret olup
bir kavmin bâ'is-i terakkisi olan _ey'i de o kavmin efradının his ve
lisânda ittihadlarıdır." demi_ler. Pek do ru söylemi_ler.

Bugün

'Araplarda Fransız ve İngiliz ve sâ'ir lisânlardan kendi lisânlarına
karı_mak isteyen kelimeleri der-'akab yakalayıp mukabillerini bulup lisânlardan
tard ediyorlar, "vapur"u görür görmez "bahre" nâmını
veriyorlar. "Kart dö vizit"i i_tir i_itmez batakat'e-z-ziyâre
nâmını çikarıyorlar.

^imdi

bunu biz de yapmalıyız. Hatta _imdiye kadar yapmadığımız
kabahattir.

O_te

biz bugün üdebâmız bu hizmet-i lisâniyeye da'vet ediyoruz.

"Tercüman"

Bu

da pek do rudur ve da'vet de güzel da'vettir.

'Osmanlı

lisânının sadele_tirmek aslı "Türkî" olan bu lisân
oldukça "Türkle_tirmek" demektir; bundan matlap ise
edebiyattan milleti ya'ni Türkleri müstefid etmektir. Garp dillerinden

dilimize kar1_mak isteyen kelimelerin mukabilini bulup kullanmak ve mukabilini bulamay1p kabul ettiklerimizi kavâ'id ve tabî'at-1 Türkiye tabîk edip kullanmak lâz1m geldi i gibi 'Arap'tan, Fars'tan kabul ettiklerimizi dahi böyle etmelidir. Türkçesi bulunan bir kelime yerine di er bir lisân1n kelimesini isti'mâl etmek cinâyet-i edebiyedir.

Lisân

en ibtidâ' "kavmî" olmal1d1r ki herkes anlayabilsin. Lisân1n yara_1 1m letafetini ikinci derecede tutmal1d1r. Bu hakîkati ben demiyorum hâl ile "Türkler" söylüyorlar. Mizân-1 edebiyeden be_ paral1k k1ymeti olmayan bilmem nerede bas11p ç1kan "Â_1k Garip'ler, "Ah Osma'il"ler, "Köro lu"lar, "Kerem"ler Edirne'den Bursa'dan ba_lay1p ta Azerbaycan, Horasan ve Ka_gar Türklerine kadar münte_ir oldu u hâlde ma'lum edebîlerin yazd1klar1 eserler; o me_hur _â'irlerin "idi" ile "dedfdn mâ'ada Türkçesi olmayan ate_li _iirleri Türklere kapalı kalıyor!

Diyorlarki

Türk lisân1nda nâzik ahvâl ve hissiyât-1 ruhaniye ifâdesine lâz1m kelimeler bulunmuyor; binâenaleyh terkîb-i 'Arabî ve Farisî olmadıkça lisân da lisân olmuyor. Belki böyledir, ama hâlâ bu zamana kadar Türk diline mahsûs bir lûgatimiz olmadı 1 hâlde bu kadar kestirici bir hüküm etmeye hakk1m1z yoktur zann ederim; Türkçe'yi mükemmel bilen kimdir?

Türkçesi

bulunmad1 da onun için mi "demir yola" "_imendöfer" denilmek 'âdet edildi? Türk dili aran11r ise; tahsili lâz1m görülür ise _imdi zann olundu undan ziyâde zengin oldu u anla_11r ümidindeyim.

Türk

dili Türkçe olmal1d1r; 'Osmanlılar ise âl-i 'Osman devletine mensup akvama hâkim olan 'Osmanlı Türkleridir.

*

"Servet-i

Finûn" gazetesinin 680. inci numras1nda 'A. Nadir beyin _âyân-1 dikkat musâhabe-i edebiyesi derc edilmi_tir. "Ma'ârif-i edebiyemize hizmet için ne yapmal1y1z?" su'alini edip cevâp vermeye çalı_1yorlar, fakat yazd1klar1 güzel mülâhazalar "Ne yazmal1y1z"dan ziyâde "Nasıl yazmal1y1z" su'âline daha muvaf1kt1r zannederiz.

Ne

yazmal1y1z? su'âline cevaben akvâm-1 'Osmaniye'nin ve ba-husûs 'Osmanl1 Türklerinin ma'lûmât1n1 tevesû', efkâr1n1 i_lek ve 'âlî edecek _eyler yazmal1y1z ve nas1l yazmal1y1z? Su'âl ekseriyetin okup anlayabilece i bir tarzda ya'ni sade olarak yazmal1y1z desek olmaz m1 'acaba?

'A.

Nâdir bey böyle zannetmiyor. Lisân-1 'Osmaniye'yi sadele_tirmek nerede kald1 ki öz Türkîye ile _iir söylemek mümkün olamaz....
"Çünkü lisân1m1z Türkçe de il, "Osmân1cad1r."
diyor.

Hîç

i_itmedi imiz bir _ey bu idi, i_ittik.

^inâsi'den

evvel yaz1 yazan 'Osmanl1 Türkleri bugün de herkesçe kullan1lan "Osmân1ca"y1 ve meselâ ^emseddin Sami beyin ve Ahmed Midhat efendinin "sade" dil ile yazd1klar1 edebî ve fennî makaleleri görseler 'Osmanl1ca'd1r demezler idi. Tamâm bunlar gibi zaman1m1zda dahi "kûre-i kalemiye"ye tâbi' olanlar1n "Türkçe güzel _iir yaz1lmaz" "terkîb-i' Arabîsiz ve Farîsîsiz lisan1m1z dönmez." zannettikleri tabî'dir.

^îve-i

'Osmâniyeyi sadele_tirmek lisân-1 Türkî'yi ilerletmek mes'elesinin ehemmiyet-i edebîyesinden mâ'ada daha büyük ehemmiyet-i siyâsiyesi vard1r. Yaz1n1n yaln1z güzelli i aran1lmamak daha ziyâde "umûmî"li i matlap edilmelidir.

En

eski 'Osmanl1 olan "Türklerden" mâ'ada devlet-i 'Osmâniyeye tâbi' bunca akvâm-1 sâ'ire vard1r ki bunlar1n lisân-1 hâkimiyetini tahsilleri farzd1r, halbuki bu farz1n edas1 için uzun senelerce 'Arabistan çöllerinde ve Oran gül ba çelerinde dolanmak lâz1m olur ise i_ bozulur.....

14

R. Ahir 1314 (11 A ustos 1896) say1: 31-1

Gasp1ral1 Osmail

